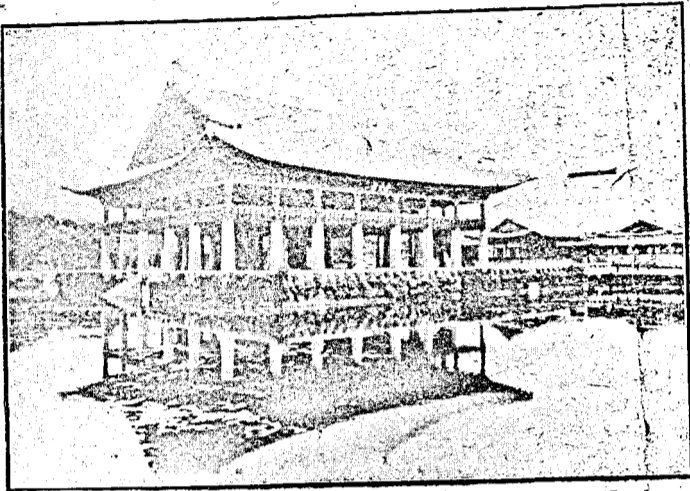

Foaia Interesantă

Intocmită de
IOAN MOȚA,

Lăsa cu Comorile

Ca adaus ilustrat
la „LIBERTATEA”,
Prețal: 10 Lei pe an

Vederi din depărtatul Răsărit: Vederea unei hale pe țarmul unui riu, unde trag bărcile negustorilor ce vin cu corăbioare pe riu. Chipul ne arată feul de zidire a coperișelor la edificiile mari din țările răsăritene: Coreea, Manciuria și Japonia. Laturile lui nu merg linie dreaptă spre streșină, ci îndoindu-se de mijloc și înălțându-și ușor, cochet, buza streșinei. Așa se văd templele (bisericile) lor și toate casele mari. Acesta e coperișul lor național, de paradă.

SE 'NCHINĂ PUSTNIOUL

Păcduim, Fecioară prea curată,
Prin faptă, gând, prin grai. Păcduim
De când ne naștem până când murim.
E-un lung păcat viața noastră toată.

Doar prin durerea binecuvântată
Greșala strămoșască ispășim,
Și inimile noastre s'ntirim
Din care ies strigoi de altădată.

Inalt spre tine ruga mea sărmand
O, Născătoare fără de prihand:
De-i înflori din umbră ca un crin,

Din limpedele și suflet — strop de rouă —
Ce oglindește 'ntregul cer senin,
Ne picură în sufele și nouă.
(Gândirea) Al. O. TEODOREANU.

Două m' minute
de tăcere și rugăciune...

În 11 Novembre e ziua când s'a încheiat „armistițiul” (încetarea ciocnirii armelor) pe marele front de bătae din Apus. După el a urmat pacea.

Pomenirea acelei zile se sărbează de America ca lucru mare, care a adus și dorita pace și schimbarea feței pământului pentru popoarele robite.

De aceea președintele Harding al Statelor Unite Americane a dat poruncă, ca în ziua de 11 Novembre, să fie îngropat în cimiterul național din Arlington, un scriu cu oasele unui soldat american

necunoscut, găsit mort pe câmpul de onoare, pentru patrie și omenimea așu- prită, dându-i se toate onorurile (toată cinstea) ce să dă unui erou mort pentru țară. Mulți au murit așa fără a se putea ști cine e mortul. Întru cinstitirea acestor căzuți, se face înmormântarea asta de paradă. Fiecare familie care nu a mai aflat urma fiului său dus la război, va fi mângăiată ușor de nădejdea, că — da de va fi chiar dragul său fiu acela, care e îngropat aci... Și i va sluji ca o alinare a durerii sale sfinte.

Iar în acea zi la clasul 12, toate drapelele (steagurile) să fie desfășurate pe toate zidurile publice (deregătorii, judecătorii, școale, biserici, casarme), în țară, și la toate consulatele și ambasadele americane din toate țările de pe glob, și pe toate corăbille americane de pe mări...

Iar cetățenii americani toți, ori unde s'ar găsi, sunt rugați, ca în acea zi, la clasul 12, să se roage în tăcere, în biserică ori la ei acasă, 2 minute pentru sufletele acestor eroi necunoscuți, morți departe în strălăni, a căror un scriu se așază cu cinste în clipa aceea, în pământul patriei...

T O A M N A

Nopti de toamnă reci sosesc,
Cade brumă, suflă vânt;
Frunzele se risăpesc,
S-aștern valuri pe pământ.

Dealurile poartă ceață,
Soarele-abia se zărește.
Parcă n'a mai fost viață;
Lunca, câmpul, tot jelește.

Numa 'n sat e veselie,
Nunțile de-acum răsună,
Iară sara 'n șezătorae
Tinerii cu drag s'adună.

Tralan Haneș.

Dintr'o lungă călătorie.

Dela Iași — la Petrograd, — peste Si-beria, — Coreea, — Iaponia — la America.
De Ioan Moța.

XXI.

In gara Tșang-Tșun.

La Tșang-Tșun, oraș în Man- ciuria, căzută sub stăpânire japoneză după războiul ruso-japonez, — ne primește tren japonez și slujbași japonezi.

Cum ne dăm jos din tren, fiind seara, ne izbește vederea o arătare ciu- dată:

La capul edificiului gării, cam 40 pași dela tren, e trasă o barieră (opri- toare, gard) de lajuri. Între bariere și tren, prin curtea gării, care e foarte curată, nu vin la tren decât hamalii (oamenii de ajutor la dusul geamantanelor, cofe- relor). Aceștia poartă un fel de piețar de pânză vânătă, cu figuri în colorii pe el, iar în piept și în spate au zu- grăvit un cerc alb și în mijlocul lui scris mare numărul (1. 4. 8. 15.) al lui, al hamalului. Așa că îl vezi cale de o poștă și îți poți afla ușor dacă te-ai fi despărțit de el prin mulțime.

Hamalii vin și-ți scot geamantanele (coferete) pe ferești, apoi pleci cu ei peste curte spre ieșire, acolo la bariera de lajuri.

Dincolo de barieră e apoi ceva noștim de tot, ce numai acolo se poate vedea: Cel puțin 80—100 de bărbați și flăcăițandri, mai toți chinezi, ținând într'un vârf de băț un lampion de hârtie, în fel și fel de colorii și cu lumină arzând în el, îl saltă mereu în aer năinte și napoi, și zbiară care de care mai tare cuvinte ciudate în limba lor, că: „Eu duc!” „Dă-mi miel!” „Hotelul cutare”, „Hai la mine!” „hai la mine!...” Se imbulzesc, și mai cotesc, se neliniștesc, fac o gă- lăgite ca la panoramă!

Dar nici unul nu e iertat să vie dincoace de barieră (de gard)!

Hamalii duc geamantanele călători- lor cari se opresc în oraș, merg cu ele spre ieșire. Se opresc în fața barierei, și fac semn unuia ori altuia din lărmuitorii și sălțătorii de lampioni, și atunci acela se desface din gloată și vine de la geamantul și pleacă fericit cu el, pu- nându-și bățul cu lampionul pe umăr, sălțându-l în spate. Pe lampion este scrisoare, cu slove japoneze, care e re- clama Hotelului în slujba căruia stă purtătorul lui...

Iată ne în trenul japonez. Am luat

vagon de dormit. Tot trenul e foarte curat și frumos, — dar mic de tot. Șinele sunt mai înguste ca la noi, vagoanele scunde, — ca pentru poporul de furnici al Japoniei. Câte-un hăplău de Rus ori prăjină de Englez, dă cu capul de plafonul vagonului.

Vagonul de dormit e foarte frumos, lucrat în America. E împărțit în cabine de două persoane (ca și vagoanele de dormit dela noi), Ferestrele au sus sticlă colorată și cu deseme (figuri) frumoase pe ele. În fiecare cabină un spălător foarte isteț întocmit: Când nu-l folosești, stă ridicat și închis în perete și are două uși. Dacă deschizi numai ușa dinlăi, cea de-asupra, ai o măsuță drăguță de scris ori de mâncat pe ea, dacă deschizi și ușa a doua, ai un spălător foarte curat, de porțelan, cu două pipe (robinete, cepuri) cari îți dau unul apă rece, altul apă caldă, — ca la hotel, apoi săpun și 2 ștergare.

Avem două paturi, unul sus, unul jos. Aici în Europa, ca să urci în patul de sus, îți pui o scară și pe ea te urci. În trenul japonez n'ai nevoie de scară. Cel ce se culcă în patul de jos, trebuie să se aplece bine-bine ca să încapă în el, — cel ce se culcă sus, ridică niște genunchile, ca și cum s'ar urca pe o masă mai înaltă, și ei în patul „de sus“...

Ne pare ciudat că toate-s așa mici, dar toate-s drăguțe și-ți plac foarte, pentru curățenia lor.

(Va urma).

POPORALE

Foaie verde siminic

M'am gândit și eu un pic,
Că mi-s tânăr și voinic,
Și 'n armată cam nimic,
Foaie verde de scumpie
Da și-aici mi-i bine mie
Că așa-i la cântănie:

Tot cei mici

Cei mai voinici!..

Foaie verde de mohor

Zis'a tata să mă 'nsor
Să facă voia fetelor,
Foaie verde de săcară,
De-oi mai trăi până la vară,
Să mă văd acasă iară,
Fac voia părinților
Și pe placul fetelor!..

Foaie verde lemn săscut

Decând pe lume-am născut
Nici un bine n'am avut,
Când era pe lume bine,
Eram micuț, vai de mine,
Până ce creștui și eu,
Fu pe lume numai rău!

Și-acum eu trag la amar,

Precum trag boii la car,

Și de dragoste și dor

Toate 'n inimă mă dor,

Că dorul și dragostea

Sunt o boală tare rea.

Frunză verde tri alune

Sunt scrise de-un ficior june,

Foaie verde lilion

De-l chiamă: Voica Ion

Frunză verde și una

Din comuna Vărmaga

Peste Murăș de Deva...

Cinematograful-vorbind!

Demult s'a iscodit așa zisul „Cinematograf“, sau joc de lumină pe o pânză înlinsă pe un perete, într'o casă întunecată. Pe pânză se varsă fel și fel de chipuri de lumină, figuri ca la teatru, de crezi că s: oameni vii, animale, armată, flori, fabrici, joc, bătale, ce poțtești, doar că acelea figuri nu grăesc, și așa trebuie numai să ghicești din mișcările lor, că ce ar grăi, dac'ar putea. De când s'a iscodit cinematograful s'a născut și gândul și dorința de a face ceva, ca acele figuri să și grăiască! Să nu miște numai muștii din buze și să n'auzi ce zic, să nu-și deschidă numai gurile și să n'auzi ce cântă, ci să vorbească, să cânte, chiar așa ca la teatru!

Unii au făcut cel dintâi pași pentru a avea cinematograful vorbitor, așa fel, că au pus la spatele pânzel un gramofon (mașină ce și repetează vorbirea ori cântarea), ca acela să vorbească în același timp când figurile de lumină se mișcă pe pânză. Dar lucru n'a mers prea bine, căci gramofonul ori se duce prea iute ori prea încet, și atunci vorbește prea curând ori prea târziu față de mișcarea figurilor de lumină.

Acum ziarul englez „Times“ spune că la Stockholm (în Suedia) un învățat ar fi izbutit a iscodi și mașina care să vorbească de o dată cu figurile de lumină ale Cinematografului.

S'a făcut probă în Laboratorul din Brevs (lângă Stockholm). Trebuia să fie arătat un profesor dela Universitatea de acolo, Montelius, vorbind studenților săi acolo în școală, la Universitate.

Și proba a reușit deplin. Ci-că elevii profesorului erau și ei de față când li se arăta pe pânză chipul profesorului. Acela se mișca chiar așa cum se mișcă el viu, și vorbea întocmai cum vorbește profesorul!

Lumea ar fi putut bănuși pe inventator (iscoditor), că e înțeles cu profesorul și că acela vorbește de fapt de undeva, din o escunzătoare.

Dar iscoditorul s'a gândi la asta și și-a desarmat pe Toma necredincioșii ce s'ar fi ivit, prin aceea, că — a adus la probe și pe profesorul Montelius însuși, care stătea liniștit și făcut, tocmai lângă vestitorul ziarului Times și se mira și el de minunea ce vedea.

Ci-că mașinăria care a prins și mișcările și vocea profesorului, prefacă vibrațiile (tremurul undelor din aer) pe care le stărnește vocea vorbitorului, în unde luminoase și pe acestea în imbolduri electrice, cari prinse de altă mașină, le repetează de mai multe ori, dându-și nu numai glasul, ca în gramofon, ci și chipul celui dela care a pornit glasul, ca în cinematograful. Sau: E o mașină de gramofon înfrățită cu cea de cinematograful, — care va face minuni, că și va arăta teatru de lumină, vorbind și cântând, ca și când ar fi teatru jucat de oameni vii.

De toate.

Foamete de 35 de ani? Niște învățați cetitori de stele (astronomi) își bat mereu capul să afle și să înțeleagă, de unde sunt anii cei prea secetoși, cari fac atâta spaimă și suferință oamenilor de pe pământ?

Și fiindcă se știe, că bună rodire a pământului e în legătură cu căldura

potrivită ce-i vine dela soare, și că dacă soarele li trimite căldură prea multă și prea îndelungată, îl pârlește cu secetă, de i dă prea puțină, îl omorâă cu frigul, — pentru aceea acei magi sunt tot cu ochii pe soare, să vadă ceva semne pe el, care să le facă înțeles mersul timpului pe pământ.

Și ei spun că se văd pe soare pete întunecate, cari fac, ca aceea parte a soarelui să nu poată trimite decât raze încălzitoare foarte slabe, și atunci aceea parte de pământ pe care ar cădea umbra acelor pete (cari copâr câte jumătate de țară ori o țară întreagă), aceea suferă lipsă de căldură. Are însă soarele și părți cari par pete de lumină prea viată, ca niște guri de foc, și unde acelea își varsă razele lor, acolo prjolesc prea tare.

Acum, ci-că uneori pământul, cum se tot învârtă în jurul osiei sale și a soarelui, ajunge prea aproape în bătaia petelor luminoase și arzătoare, alte-ori în a celor umbroase și prea reci. De aci jocul schimbăcios al firii, al vremii.

Acum, niște magi de aceștia cetitori de stele, sperie lumea cu vestea, că pământul, prin mișcarea și legănarea lui, s'a abătut așa fel în cercul ce face în jurul soarelui, încât cade prea tare în bătaia petelor de lumină, a gurilor acelor de foc, care foarte prjolesc pe unde ajung. Iar urmarea — zic ei — va fi aceea, că pe o mare parte a pământului vom avea o secetă grea și îndelungată, cam de 35 de ani, până când pământul se va abate iară din cărarea pe care a lunecat prea în bătaia acelor pete arzătoare din soare...

De. Mai ști ce-o fi și în mincuna aste?

Cu ce-și mai bat capul.. În vreme ce Germanii ci-că și bat capul cu aceea, cum ar iscodi o mașină-mitralieră, lângă care să nu stee om, ci din depărtare s'o pună în lucrare cu un fir electric, — adevă să te duci cu trupa pe drum în liniște și să te trezești de-odată stropit în față de mii de gloanțe, fără a și bănuși că de unde-ți vin, — pe atunci Englezii ci-că vor să iscodească o astfel de mașină mergând fără oameni pe ea, care pe mare să atace corăbiile de război dușmane. Să-i dai numai drumul și ea să meargă pe sub ape până în pântecul corăbiei dușmane, acolo să iee foc și s'o zvirlă în aer!

Cu alte cuvinte tot omul ar vrea să se păzească, ca în viitor să nu mai pățească — ce a pățit.

În războiul trecut Germanii mănăcară bătaie pe uscat, dela trupele ce deteră navală peste ei. Ei de asta ar vrea să se poată apăra în viitor.

Englezii pîrdură sute și sute de vapoare, de negot și de război, în largul mărilor prin atacurile submarine. Ei de acest fel de pierderi scumpe ar vrea să se apere.

Că reușiva și unul altul cu iscodeala, — nu se poate încă ști. Dar se prea poate să reușască. Și atunci aceste descoperiri ne vor arăta: grozăvia fără păreche a războiului viitor! Dar încă luptele pe sus, prin văzduh, ce fiori vor da lumii de pe pământ!

Ce isteți sunt oamenii întru a-și folosi mintea ce le-a dat'o Dumnezeu, — spre rău!

Cenzurat: I. Moja.

Tipografia „Libertatea“, Orăștie.